

кваліфікаційний рівень «магістр»), 2014. Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. Розробник Сисоєва С. О. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 56 с.

5. Стандарт вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, галузі знань 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю 022 «Дизайн» (ступінь вищої освіти – Бакалавр): Наказ Міністерства освіти і науки України від 13.12.2018 р. №1391. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/022-Dyzayn-bakalavr.28.07.pdf> (дата звернення: 17.12.2022).

6. Тригуб, О. Л., 2021. Реалізація міждисциплінарного підходу в процесі формування готовності майбутніх дизайнерів одягу до самоосвіти. *Сучасна мистецька освіта: досвід, проблеми та перспективи* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. Київ, 22 квітня 2021 р. Київ : Київська державна академія декоративно-прикладного мистецтва і дизайну ім. М. Бойчука, С. 73-85.

7. Філіпенко, А. С., 2018. Міждисциплінарна методологія : базові принципи *Міжнародні відносини. Серія «Економічні науки»*. № 13. С. 7–13.

8. Bear, A., & Skorton, D., 2019. The World Needs Students With Interdisciplinary Education. *Issues in Science and Technology*, 35, no. 2, P. 60–62.

Чепішко О.І.,

кандидат психологічних наук, магістрантка кафедри хорового диригування Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету, м. Рівне, Україна

СУЧАСНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ АКАДЕМІЧНОГО ВОКАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА

Актуальність дослідження. Політичні та соціально-економічні процеси, що відбуваються в Україні призводять до переосмислення значущості музичного мистецтва, зокрема, мистецтва академічного співу, яке є цінним скарбом національної культури та яскравим репрезентантом її у світовому полікультурному просторі. Висвітлення художніх явищ і творчої атмосфери науково-мистецького минулого, простеження еволюції професійного вокального мистецтва, його функціонування в конкретних історичних обставинах належить до актуальних завдань українського історичного мистецтвознавства та культурології.

До проблеми наукового осмислення функціонування та розвитку українського музичного, зокрема, вокального мистецтва в різні періоди звертались багато науковців: В. Антонюк, Б. Гнидь, М. Головащенко, Ю. Грищенко, В. Іванов, Л. Мухіна та ін. Вплив західноєвропейських вокальних традицій на українську школу оперного співу досліджували А. Гуріна, Д. Оленюк, О. Стахевич та ін.

Водночас, незважаючи на досить широкий спектр досліджень, недостатнім залишається вивчення специфіки національної вокальної школи академічного співу в Україні, зокрема, трансформацій та перспектив розвитку в новітній час національного відродження.

Мета статті – представити результати теоретичного дослідження сучасних трансформацій музичної культури України в контексті академічного вокального мистецтва.

Для кожної країни важливо позиціонувати себе як частину світового культурного простору. Українська вокальна школа в цілому істотно відрізняється від інших, оскільки має свої характерні риси, базується на історично сформованих традиціях церковного і народного співу, відома і знаменита в усьому світі. Національна вокальна школа (культурно-історичні процеси та етнічно-ментальні аспекти певної території) ґрунтується на вокально-технологічних принципах з урахуванням психологічної специфіки певної нації, витоків її музичної культури, особливостей історичного розвитку.

Витоками Українського вокального мистецтва є пісенна творчість народу, в якій відображені інтонаційні, ладові та ритмічні особливості музики. З часів середньовіччя носіями професійного народного вокального мистецтва були мандрівні музиканти: в Україні – це скоморохи, лірники, бандуристи. Народні співаки надавали пісням індивідуального забарвлення, збагачували та розвивали її. Отже, формуванню національної вокальної школи сприяв розвиток народної пісенної творчості. Також значний вплив на розвиток вокального мистецтва здійснив культовий спів, оскільки перші співацькі школи виникли при церквах (монастирях, соборах) [1].

Проблема дослідження формування сучасної національної академічної вокальної школи набула актуальності в ще в середині ХХ ст., коли оновлення естетичних смаків призвело до трансформації звичних жанрів вокальної музики, до появи нових засобів виразності: розмовних інтонацій вокальних партій, особливих способів звукоутворення та неординарних озвучень метроритмічних основ твору тощо. Відносна свобода думки, ускладнена ритмічна організація вокальних партій склали основу практичного застосування відмінних від класичної манери виконання рис. Композитори дедалі частіше почали застосовувати фольклорні автентичні мотиви, девокаліст підсвідомо використовує близьку до народної манери співу подачу голосу задля повної передачі психології та характеру твору [2].

ХХІ століття – період синтезу в усіх галузях музичної культури, зокрема, в мистецтві академічного співу. Українська академічна музика є багатограним, різностороннім явищем, яке ввібрало в себе як багатоговіковий національний характер, історію, філософію, так і світові музичні тенденції.

На думку вітчизняної дослідниці О. Зосім [3], українська академічна музика має стати культурним брендом. Авторка підкреслює, що сьогодні необхідно змінити цей тренд і розпочати позиціонувати українське мистецтво як частину європейської культурної традиції, що є цілком незалежним від російської.

У брендуванні українського мистецтва важливу роль відіграє саме мистецтво академічного співу, оскільки розвинена академічна музична традиція завжди свідчить

про високий рівень музичної культури країни в цілому. Тому необхідно поширювати здобутки української академічної музики за кордоном і найкращі з них поступово мають стати брендом української культури.

Україна має більш ніж тисячолітню історію вокально-хорової музики, цей шар для неї є найбільш репрезентативним. Однак, зауважує, О. Зосім, автономна та самодостатня музична традиція формувалася як інструментальна, й донині провідними жанрами академічної музики є симфонія, симфонічна поема, інструментальний концерт тощо. Тому, на думку дослідниці, просувати, насамперед, треба інструментальну музику, а також вокально-інструментальні твори великої форми таких класиків української музики, як М. Лисенко, Б. Лятошинський, Є. Станкович, В. Сильвестров та ін. М. У величезному доробку кожного з них багато творів, в яких сучасною музичною мовою відтворено прадавні культурні коди, що не втратили актуальність для сучасної людини та донині живлять національну традицію.

В умовах війни культурно-мистецький простір набув особливої актуальності. Перевагою мистецтва завжди було те, що через нього «говорять» емоції, за допомогою яких можливо доторкнутися до серця інших людей. На очах у мільйонів народжуються пісенні, хореографічні, живописні, архітектурні, літературні шедеври, які роблять вагомий внесок у формування тепер всесвітньовідомого бренду «Україна». Мистецтво тримає незламний дух українського народу, створює культурну спадщину – фундамент, на якому збудовано націю українців [4].

Серед сучасних трансформацій музичної культури в Україні можна відзначити такі:

- посилення запиту українських слухачів до високої класики (в протиположності примітивізації музичного мистецтва);
- оперні (театральні) постановки стали україномовними;
- з'явилися оперні постановки Українських композиторів-класиків. Глядач повернувся до театрів, а українські артисти отримали можливість гастролей по світу;
- Українські театри стали учасниками міжнародних мистецьких платформ, що пожвавило кількість творчих міжнародних проєктів в Україні та про українські театри почали говорити у світі;
- створення діджитального ресурсу української академічної музики із розташуванням нотного матеріалу для виконання оркестрами, ансамблями, солістами української музики.
- змінення напрямків роботи театральних та концертних установ (проведення благодійних концертів та мистецьких акцій тощо). Артисти та музиканти створюють творчі бригади та виступають перед військовими.
- багато відомих артистів та музикантів виступають в якості культурних дипломатів в різних країнах світу;
- Українські солісти, маючи контракти за кордоном, відмовляються виступати з артистами з країни – агресора на одній сцені;
- диригенти та режисери відмовляються від виконання російської музики, зосередившись на українському контенті – в цьому їх підтримують багато концертних

організацій світу, що є сприятливим задля популяризації саме українського мистецтва;

- театри та філармонії світу розривають контракти з митцями з росії, які підтримують військову агресію проти України;

За словами І. Френкель, український культурний код «защитий» в сучасному мистецтві, яке відображає сьогоденні тенденції формування української спільноти. Саме війна дає можливість національному музичному мистецтву заявити про себе в повний голос на світовому культурному просторі, змінити уявлення про мистецтво України, яке є європейським за своїми ознаками [5].

Українська академічна музика є багатогранним, різностороннім явищем, яке ввібрало в себе як багатовіковий національний характер, історію, філософію, так і світові музичні тенденції оперні постановки стали україномовними. В умовах війни відбуваються трансформаційні процеси в музичній культурі, які сприяють національному відродженню та піднесенню української музики до світового рівня.

Список використаних джерел:

1. Гнидь Б. П. Історія вокального мистецтва. Київ : НМАУ імені П.І. Чайковського, 1997. 320 с.
2. Дрожжина Н. В. Вокальне виконавство в системі музичного мистецтва естради : дис. канд. мистецтвознавства ; Харк. держ. ун-т мистецтв ім. І. П. Котляревського. Х., 2008. 220 с.
3. Зосім О. Українська академічна музика як культурний бренд. *Сучасний культурно-мистецький простір: креативні та інформаційно-комунікативні трансформації* : матер. Всеукр. наук.-практ. конф., 21–22 червня 2022 р. М-во культ. та інформ. політики України; Нац. акад. кер. кадрів культ. і мистец. Київ : НАКККіМ, 2022. С. 91-92.
4. Москаленко А. Сучасне мистецтво на сторінках історії України. *Сучасний культурно-мистецький простір: креативні та інформаційно-комунікативні трансформації* : матер. Всеукр. наук.-практ. конф., 21–22 червня 2022 р. М-во культ. та інформ. політики України; Нац. акад. кер. кадрів культ. і мистец. Київ : НАКККіМ, 2022. С. 56-57.
5. Френкель І. Українська культура під час війни. URL : <https://presspoint.in.ua/2022/04/11/ukrainska-kultura-pid-chas-vijny-iryna-frenkel-za-zmistom-denatsyfikatsiia-tse-sylova-zmina-kulturnoho-kodu-krainy/>